

VOERENS BLAEDSJE

België – Belgique

PB 3790

12/3795

Nr. 82 — april, mei, juni 2024

Heem en Natuur Voeren

Hoogwerker gevraagd...

Binnenkort zullen de zwaluwen er weer moeten zijn. Verleden jaar was bij ons in Veurs een slecht jaar voor de zwaluwen. Ze horen er eigenlijk te zijn. Toen wij twintig jaar geleden in Veurs kwamen was er aan de oostkant van ons huis een nest onder het licht overstekende dak. Het nest was gemaakt tegen de muurplaat van het dak. We gingen vervolgens verbouwen en het nest werd – onvermijdelijk – kapot gemaakt. Vanaf die tijd zagen we nog wel de plek waar het nest gezeten had maar er kwam geen nieuw nest. We hebben rond en aan ons huis in de laatste twintig jaar geen nieuw nest meer zien ontstaan. Hadden de vogels de rust niet om een nieuw nest te bouwen? Waren er onvoldoende materialen?

Verleden jaar gloorde er hoop. Rond de gemeente werd het initiatief genomen om kunstmatig gemaakte nestjes gratis ter beschikking te stellen. Die moesten dan wel zelf bevestigd worden. We hebben ons meteen gemeld en er werd keurig een nestje geleverd. Het nestje was gemaakt van een specie die op een houten houder geplakt was. De houder was wit en dat vonden we geen kleur om tegen de muur te bevestigen. Dus we verfdde de houder licht grijs zodat het nestje niet zou detoneren met onze muur. Maar hoe krijg je het nestje aan de muur? Het moest op 7 meter onder het dak bevestigd worden. Zelf achtten we ons daar niet toe in staat en in de omgeving was ook niemand te vinden die dat werkje van op de ladder wilde uitvoeren. En wij begrepen dat want kapriolen uithalen op een ladder is een werkje niet vrij van risico's. De tijd verliep en dus werd het nestje verleden jaar niet bevestigd.

Deze winter hadden we een lekkage als gevolg van een gebroken dakpan. We hadden gelukkig gauw de beschikking over een professionele dakwerker en we dachten hem te kunnen vragen om ook het nestje even te bevestigen. Maar helaas lukte dat ook niet omdat inmiddels het nestje los geraakt was van de houten houder. Kennelijk onvoldoende stevig gelijmd. Dus de gelegenheid verliep. Het nestje moet eerst gelijmd worden en dan doet zich weer hetzelfde probleem voor als verleden jaar.

Toen wij in Veurs aankwamen was de omgeving minder aangeharkt en opgeruimd als nu het geval is. Er zijn geen boerderijen meer met vee en met mest, de weilanden worden alleen nog gemaaid. Het beperkt aantal fruitbomen dat er nog stond is in de loop van de jaren sterk verminderd. De begroeiing is minder gevarieerd; daar staat tegenover dat de tuinen die bij de huizen ho-

Staat er een rood kruisje naast je adres hierboven?

Dan hebben we je lidgeld voor 2024 nog niet ontvangen.

- 670 Hoogwerker gevraagd...
- 671 In memoriam Johnny Wiertz
Jagen met een fret
- 672 Fietsverbinding langs de Stashaag
- 673 De Einstein-telescoop
- 674 Truffelhonden
Korte berichten:
 - Boek over crash Sinnich groot succes
 - Filmvoorstelling Zondebokken
 - Een monumentje op het Vogelstangpleintje?
- 675 Verkeersslachtoffers
- 677 Rekenen met cijfertjes achter de komma
Agenda

ren veel meer aandacht gekregen hebben. Maar of dat voldoende is voor onze zwaluwen? We staan binnenkort weer op de uitkijk in de hoop dat er weer wat zwaluwen zullen komen. Ook al kunnen we ze ook dit jaar waarschijnlijk nog geen nestje aanbieden. De zorg voor onze omgeving is geboden en het initiatief van de 'kunstnestjes' is geweldig. En misschien zijn er verleden jaar op andere plekken al zoveel nestjes geplaatst, en door de zwaluwen benut, dat we tevreden kunnen zijn. Maar dat zal te optimistisch zijn! We zijn benieuwd wat we dit jaar aan zwaluwen zullen zien.

Ferdinand Mertens

Voor € 15,- ben je een jaar lang lid!

Het Voerens Blaedsje is het kwartaalbericht van **Heem en Natuur Voeren**.

Secretariaat: secr@heemennatuurvoeren.be

<https://heemennatuurvoeren.be>

IBAN: BE10 7353 5203 4004 BIC: KREDBEBB

Samenstelling en eindredactie: Rik Palmans, Sint-Pieterstraat 7, 3792 Sint-Pieters-Voeren, rik@heemennatuurvoeren.be

Aan dit Blaedsje werkten mee: Ingrid Briers, Joep Buysen, Chris en Gudrun Coeckelbergh-Poelmans, Julien Geelen, Rik Palmans, Rita Plattau, Jos Tuerlinckx, Jettie de Wal.

Afgiftekantoor 3790 Voeren, Erkenningsnummer P 303632

In memoriam Johny Wiertz

We zullen hem nooit vergeten. Niet alleen vanwege zijn plezier met toneel (wat een lol hebben we gehad...), maar ook vanwege zijn prachtig groene hart. Al sinds de jaren 80 was hij in de MilieuGroep Voeren degenen die altijd strak vast hield aan de natuur, zonder compromissen. Zo trots op zijn eigen natuureservaat bij hem achterom. Zo actief met de verdeling en het planten van nieuwe bomen. Fel tegen de jacht.

Inderdaad, lang voor de MilieuGroep en de Heemkring samensmolten tot één vereniging, was Johny al lid van die eerste club. Hoewel hij ook gek was op motoren, vond hij de Voerense natuur ontzettend belangrijk. Aan lange of ingewikkelde theorieën had hij geen boodschap. Hij wilde de handen uit de mouwen steken en op het terrein aan praktische natuurbescherming doen: afsluitingen en signalisatie plaatsen om de pad-trek bij Ottegraeven en de Stashaag in goede banen te leiden, of wilgen knotten – en de takken ergens anders planten zodat ze op hun beurt konden uitgroeien – zoals op deze foto uit 1979.

Velen zullen zich hem ook herinneren als de man die met de huifkar toeristen de mooiste hoeken van Voeren leerde kennen. Eerst – in 1983 – was het plan om daar een paard voor te spannen, maar de hellingen in onze streek maakten dat onhaalbaar. Waarna hij er dan maar zijn oldtimer Lanz-tractor voor spande.

Johny overleed op 29 december 2023. Veel sterkte Annie, ook voor jullie kinderen en kleinkinderen. Jullie kunnen je met veel liefde en trots Johny altijd blijven herinneren.

Joep Buysen, Rik Palmans

Jagen met een fret

Fret is niet de foutief geschreven voornaam van Fred. Fret is niet de gebiedende wijs van 'fretten' maar het enkelvoud van fretten. En met fretten moet je niet denken aan zich vol vreten. Een fret (Fr. *furet*), ook wel gedomesticeerde of tamme bunzing genoemd, is een marterachtige, familie van de hermelijn en de wezel. Volgens het Groene Boekje is zowel 'het fret' als 'de fret' toegestaan

Als een fret als knus huisdierje gehouden wordt gaat er bij mij een rilling door mijn lijf. *Unartgerecht* zou de Duitstalige zeggen. Hoe komt nu plots een fret in mijn herinneringen tevoorschijn terwijl hier bij valavond en 's nachts een steenmarter de eieren van buurmans kippen uithaalt en al menig leg-hornetje en Mechelse koekoek de nek overbeet? De zwart ruberen bedradingen van zijn auto vielen ook in de smaak.

Mijn herinnering aan een fret had ik ook kunnen beginnen met de herinnering aan het Alsbos, dat aan de weilanden van mijn ouderlijk bedrijf op het gehucht Rullen grenst. Het Alsbos was de thuishaven van tientallen konijnenfamilies die grensoverschrijdend het gelpse groene gras in onze weiden best lustten. Helaas, in 1958 werd het 65 ha grote fraaie loofbos kaal gekapt. Terwijl de dikke boomstammen en de dikke takken werden afgevoerd, werd het kleine hout en het lover op grote piramidale stapels gebuldozerd en in brand gestoken. De boomwortels werden uitgegraven en op de laagstgelegen plaats, 'in der sloont', gedumpt en overdekt met een flinke laag geraapte silexstenen en grond. Alle bulten en dalen, alle zinkgaten en konijnenburchten werden geëgaliseerd.

Na ruim 20 jaar vergeefse pogingen om van dit geschraapt maanlandschap bouwland of grasland te maken werd dit on-

zinnig project gestaakt. Omstreeks 1990 kocht het Vlaamse Gewest het Alsbos en werden 200.000 loofbomen geplant.

Ik vermoed omstreeks 1957, als mijn geheugen niet gelijk een konijnenstaart is, mocht ik als kleine jongen samen met mijn vader, boswachter Haccourt en vergunde jagers waaronder een *fretteur*, een namiddag 'fretteren' in het Alsbos meebelevan. Fretteren is een vorm van jagen waarbij een fret wordt ingezet, dus zonder geweer en zonder valk.

Na wat 'getrampel' door de hoge varens en wat *sjrièm* (schrammen) van de venijnige *brième* (bramen) kwam het gezelschap bij een complete ondergrondse bouw van een of meer konijnenfamilies. Een jager knielde als een hogepriester voor de konijnenpijp, een hoopje verse geelbruine bosgrond gesierd met wat verse konijnenkeutels. Uit zijn weitas haalde hij een gevlochten netzakje dat hij voor de opening vastpinde met enkel tentharingen. Onderwijl hadden zijn metgezellen andere konijnenpijpen opgespoord waarvoor telkens een vangnet werd bevestigd. Dan kwam de *fretteur*, de eigenaar van een fret, naar voren. Hij opende het deksel van een houten kistje dat fel op een kistje van nobele wijn geelkeek. Het crèmekleurige fret werd met de blote hand bij zijn netvel gegrepen en uit de kist getild en de nabijgelegen konijnenpijp ingestuurd. Onderwijl nam iedere jager op zijn knieën stelling als wachtpost bij elke andere uitgang van de konijnenburcht. Weinig spectaculair, vier à vijf minuten roerloos wachten, ieder een stil als bij de consecratie van het Allerheiligste.

De *fretteur* legde zijn oor op de grond te luister. Plots maakte hij een handgebaar, duim omhoog... en een flits later riep iemand 'bingo!'. Het vluchtend konijn was in een netbuidel ge-

vangen. De jager monsterde de pechvogel. Te kleine konijnen, drachtige en zogende moeren (voedsters) werden weer vrijgelaten. Om die reden is jacht met het fret trouwens enkel toegelaten tussen 15 augustus en 31 januari. De loteling kreeg een korte nekslag en verdween in de weitas. Korte tijd nadien was het raak in een andere uitgang. Zelfde procedure. Hoeveel konijnen die namiddag het gangenstelsel hebben ontvlucht weet ik niet precies meer.

Lange tijd bleef het stil. Er bewoog niets... tenzij de takken van de bomen. Bij de *fretteur* begon wat ongerustheid op te komen. Hij legde zijn oor te luister. Doodse stilte. En dan floot hij enkele malen om zijn fret uit de konijnenburcht te lokken. Oef, daar verscheen plots de witroze spitse snuit aan de uitgang van een konijnenpijp. Hij pakte het dier bij zijn nekvel, gaf het als beloning een snoepje en stak het in de houten kist.

Wat als het fret na lange tijd in de onderaardse konijnenmetro niet opdaagt? Dan rest er maar een oplossing. Met een spade wordt elke pijp, hoe diep ook, uitgespit op zoek naar de verstekeling. In een recente reportage op televisie over valkenjacht en fretteren, zag ik dat men tegenwoordig het fret met een halsband en zender uitrust. Zodoende kan de *fretteur*

Foto: vecteesy.com

met een ontvanger nagaan waar en hoe diep het zit om het dan zeer precies uit te graven.

Enkele jaren na deze ongewone jachtervaring had je geen fret meer nodig om konijnen te jagen. Ze werden door de verschrikkelijke virusziekte myxomatose ter dood veroordeeld en door vos en roofvogel opgeruimd. Konijn met pruimen werd afgevoerd van het menu.

Julien Geelen

Fietsverbinding langs de Stashaag

De weg van 's-Gravenvoeren naar Mheer en Noorbeek, via de Stashaag, wordt een fietsverbinding. Hij is dat op dit ogenblik eigenlijk al, maar een verbetering moet de weg veiliger en comfortabeler maken voor zowel schoolgaande kinderen als toeristen. Met inachtneming van de natuurwaarden en landschappelijke kwaliteiten. Maar precies daar wringt het schoentje.

Het plan gaat uit van een exclusief gebruik door fietsers, wandelaars en landbouwvoertuigen, maar de enige maatregel om dat af te dwingen zal een blauw verkeersbord F99c zijn. Auto's mogen er alleen passeren als ze op weg zijn naar een perceel dat langs die weg ligt.

Zo'n bord staat bijvoorbeeld ook aan de weg van de Vitschen naar Ulvend. In de praktijk blijken heel wat autobestuurders het echter niet te interpreteren als een verbodsteken. Dus zie je daar geregeld 'wandelaars op vier wielen'; je mag al blij zijn als ze zich aan de snelheidsbeperking van 30 km/h houden, die impliciet met dit verkeersbord samenhangt. Nu kun je op de weg Vitschen-Ulvend nog altijd uitpakken met het excuus dat je de tuin van Schopsheim wilt gaan bezoeken, maar aan de Stashaag is zoiets niet te bedenken.

Toen deze weg enkele jaren geleden een wegdek kreeg dat ten opzichte van de vroegere toestand al veel beter berijdbaar was, leidde dat meteen tot een verhoging van de verkeersfrequentie. Onze verwachting is dat een nog betere be-

rijdbaarheid aan de Stashaag automatisch tot nog meer en nog sneller autoverkeer zal leiden.

We komen in een zeer dubbelzinnige situatie terecht: auto's mogen de weg langs de Stashaag niet meer gebruiken (en zouden dus meer dan 10 km moeten omrijden via De Plank of Withuis), maar behalve het blauwe bordje zal niets ze daarvan weerhouden. Dus kun je er gif op nemen dat doorgaand verkeer tussen Mheer-Noorbeek en 's-Gravenvoeren deze weg zal blijven gebruiken en handhaving rond dit verkeersbord wellicht beperkt of onbestaande zal zijn.

In het bezwaarschrift dat Natuurpunt indiende, formuleren we het zo: 'We begrijpen dat er voor een totaal ontbreken van een (voor auto's toegankelijke) verbinding tussen 's-Gravenvoeren en de buurdorpen Mheer en Noorbeek mogelijks weinig draagvlak is in deze dorpen. Daarom willen we op een positieve manier helpen zoeken naar een oplossing waarbij rekening wordt gehouden met zoveel mogelijk aspecten. Maar het probleem van toenemend autoverkeer gewoon buiten beeld laten, zoals in deze verantwoordingsnota en de effectenbeoordeling gebeurt, is niet alleen onverantwoord, het is ook in strijd met de geldende natuurregeling die vereist dat de natuurtoets en de passende beoordeling correct gebeuren en dat alle mogelijke effecten in kaart worden gebracht.'

Natuurpunt dringt aan op het nemen van aanvullende maatregelen zoals:

- een maximale beperking van de wegbreedte. De breedte is

nu 4,15 m en in de studie wordt gesproken van een breedte van 4,0 m. Wij zouden liever zien dat hij op het Belgische stuk niet breder wordt dan die op het Nederlandse tracé van de weg, waar het 3,30 m is. Dat doet de neiging om het gaspedaal in te drukken al flink afnemen.

- andere snelheidsbeperkende maatregelen nemen bij de inrichting, zoals drempels en/of chicanes;
- maatregelen in functie van de fauna: het bestaande dassenraster is niet voldoende functioneel meer en zal hersteld moeten worden. Daarnaast dient ook gekeken te worden naar de impact en maatregelen in functie van amfibieën. Het onderste deel van de weg is ieder jaar een kerkhof van platgereden padden. Hier moet passende infrastructuur komen volgens de principes van NTMB (natuurtechnische milieubouw).
- Belangrijk is ook dat deze weg op gps-systemen niet als verbindingsweg voor auto's mag worden aangegeven. (Dat is nu wel het geval.)

We zouden ook graag zien dat dit dossier behandeld of op zijn minst besproken wordt in een breder kader, waarin onder an-

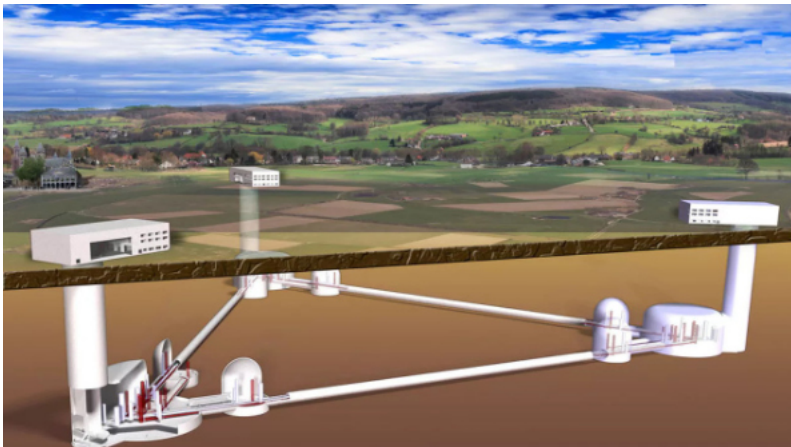
dere de herinrichting van de weg tussen de Vitschen en Altenbroek is opgenomen. Wat daar gebeurt zal immers ook zijn weerslag hebben op het verkeer via de Stashaag. De meeste terreinen aan weerszijden van die weg maken overigens ook deel uit van het natuureservaat.

Rik Palmans (namens Natuurpunt Voeren)

De Einstein-telescoop

Op 19 februari vond in 's-Gravenvoeren een info-avond over de plannen voor de Einstein-telescoop plaats. Zeker dat die er komt zijn we nog niet. Ook het Italiaanse eiland Sardinië zou een geschikte locatie zijn en de definitieve keuze kan nog enkele jaren op zich laten wachten.

'Telescoop' is misleidend in dit verband. Het gaat immers om een ondergronds meetstation, dat zwaartekrachtgolven moet detecteren door laserstralen door drie tunnels van elk tien kilometer lang op en neer te sturen. Het project moet wetenschappers meer leren over het ontstaan van het heelal. Omdat de meetapparatuur extreem gevoelig is, moet de omgeving volledig trillingsvrij zijn. In onze regio zijn de omstandigheden gunstig omdat er boven de steenlaag waar de tunnels in zouden komen een laag van zacht gesteente ligt, dat trillingen kan dempen.

Uit de reacties van het publiek bleek een overwegend positieve respons. Boven de grond zal immers zo goed als niets te merken zijn van de activiteiten op 300 m diepte en de meeste bovengrondse activiteiten kunnen gewoon doorgaan. Ingrepen die wél een verstoring zouden betekenen, zoals een park van windturbines, kunnen uiteraard niet – maar wellicht vinden de meeste inwoners van onze regio dat eerder een pluspunt. Zeker nu het gebied erkend is als een grensoverschrijdend landschapspark, waar de kwaliteit van leven juist heel hoog kan zijn.

Om een duidelijker beeld te krijgen van de ondergrond en een precieze locatie te kunnen aanwijzen in het gebied – dat zich uitstrekt van het oosten van de Voerstreek tot de Duitse grens, aan weerszijden van de Belgisch-Nederlandse grens: de Euregio – zullen er in de loop van 2024 op diverse plaatsen geologische boringen worden uitgevoerd. In Voeren gebeurt dat op vier plaatsen.

Als de keuze voor de telescoop op de Euregio valt, zal het nog tot minstens 2035 duren eer de metingen kunnen starten. De wetenschappers rekenen erop dat ze dan vijftig jaar onderzoek kunnen doen naar de diepste geheimen van het heelal. Wellicht zullen de inzichten die daaruit voortkomen ook op andere vlakken tot weer andere ontdekkingen en technologieën leiden, waar we ons nu nog geen voorstelling van kunnen maken.

Rik Palmans

Truffelhonden

'Groeien er ook truffels in onze bossen?' Deze vraag krijg je met de regelmaat van een klok te horen tijdens paddenstoelenwandelingen in de herfst. Natuurlijk groeien er truffels in onze bossen, zelfs verschillende soorten, maar spijtig genoeg zonder culinaire waarde. Vergeet het dus maar om een kilo zwarte Perigord truffels op te graven, en vervolgens aan de man te brengen voor 1.500 euro het kilogram. Of beter nog, een kilo witte truffels van Piëmonte voor 3.000 euro te kunnen afleveren.

Er zijn wel reeds meldingen binnen van vondsten van de zwarte zomertruffel in Zuid-Engeland en ook in Zuid-Duitsland. Dus wie weet, met die voortschrijdende klimaatopwarming is er misschien nog hoop voor onze kinderen of kleinkinderen? Wie zal het zeggen.

Maar hoe ga je ze dan vinden? Zoals algemeen geweten groeien truffels ondergronds in symbiose met hazelnoot, beuk of eik. Je kan plaatsen opzoeken waar everzwijnen, of zelfs eekhoorntjes, de bosbodem omwoelden op zoek naar hun geliefde lekkernij. Je kan op deze plaatsen dan verder de bodem doorzoeken, vanaf de stam tot enkele meters verder, maar dit zal een zeer arbeidsintensieve taak met zich meebrengen.

Ten andere, als je het hart op de juiste plaats hebt voor onze natuur, zal je dit niet kunnen maken, want al dat gewoel in de bosbodem gaat talrijke zwamvlokken van andere paddenstoelen naar de verdoemenis helpen. Doodzonde toch.

Wat dan gedaan? Welnu, doodeenvoudig, we gaan een puppy opleiden tot truffelzoeker. Moeilijk? Helemaal niet. Volg de instructies maar.

Als onze puppy geboren wordt, kopen we in het warenhuis een potje truffelpasta. Niet om zelf op te eten, maar deze pasta smeren we wel op de tepels van onze moederhond. Puppy Blacky krijgt zodoende smaak en aroma van de truffel al met de papepel binnen. En hij vindt dit nog lekker ook, hoe zou je zelf zijn?

Als Blacky opgroeit gaan we aangepaste spelletjes moeten introduceren. Laat een portie kleine aardappeltjes een nacht marineren in truffelolie, en dan met Blacky en de patatjes naar

Foto: <https://tuscany-truffle.com/migliori-cani-da-tartufo/>

de tuin. Eerst laten we onze truffelspeurder in spé goed snuffelen aan onze pseudo-truffels, en dan maar verstopten in de tuin. Go, Blacky, zoek! Telkens onze vriend een truffelpatatje gevonden heeft, wordt hij vanzelfsprekend beloond met een snoepje.

Maak het spelletje daarna wat moeilijker door de patatjes enkele cm diep in het gazon te begraven. Zo kom je al heel kort bij de *real thing*, namelijk het zoeken naar truffels te velde.

Een variant op dit lerend spelen kan je doen met een versleten tennisbal. Op voorhand de bal goed bewerken met truffelolie en dan in de tuin 'vangertje' spelen. Je gooit de bal ver voor je uit en Blacky moet 'apporteren'. Nooit het snoepje als beloning vergeten, want anders zal Blacky je al vlug bedanken voor de moeite.

Deze opleidingsmethode zal zeker tot succes leiden, en als je dan de eerste truffel koesteren mag, snij hem dan in flinterdunne plakjes en verdeel deze over je omelet of roerei.

En mocht je ooit de ultieme vreugde beleven dat Blacky een witte of Alba-truffel ontdekt, weet dan dat je 'het witte goud' in handen hebt. Gebruik dan liefst het fijne schaaftel bij een hemelse risotto.

Vergeet ook mij niet uit te nodigen om eens komen te proeven, want dit heb ik toch wel verdiend met deze toch wel zeer originele instructies, nietwaar?

Jos Tuerlinckx

Korte berichten

Boek over crash Sinnich groot succes

De presentatie op 25 februari van het nieuwe boek over de crash van de bommenwerper in Sinnich tijdens WOII zorgde voor een afgeladen Dorpshuis in Teuven. Zo'n 120 belangstellenden waren onder de indruk van de verhalen en de powerpoint presentatie door Mark Beckers, de auteur van het boek. Ook het boek zelf leverde veel fijne, positieve reacties op. De verkoop met 200 exemplaren overtrof onze verwachtingen!

Het eerste exemplaar werd officieel overhandigd aan de kleindochter van de piloot van de bommenwerper. Ook gingen er boeken naar CERA en Erfgoed Haspengouw en Voeren, die ons van de

Auteur Mark Beckers overhandigt zijn boek aan de ooggetuigen van destijds: Annie Lemmens-Bröcheler, Zjeng Deckers en Frits Janssen.

nodige financiële steun voorzagen. De ooggetuigen, die ook te zien waren in het getoonde interview, kregen een exemplaar. Net als de burgemeester van Voeren en een vertegenwoordiger van de vrije basisschool van De Plank, waar we vorig jaar educatieve sessies hebben opzet, waaronder online en live meetings met Amerikaanse veteranen en een bezoek aan de Amerikaanse begraafplaats te Margraten. De gevonden propellervleugel werd aangeboden aan de eigenaar van het oorlogsmuseum van Thimister.

Heem en Natuur Voeren is trots op haar leden die met zoveel inspiratie initiatieven nemen en iets moois creëren. Het is Mark Beckers gelukt om naast het realiseren van een daadwerkelijk monument ook veel mensen te mobiliseren en met elkaar te verbinden, van de jongste tot de oudste generaties. Het boek dat een neerslag is van al deze inspanningen wil eveneens een blijvende herinnering zijn aan hetgeen de Voerenaren en onze bevrijders destijds hebben meegemaakt.

De rode loper lag voor u uit

Zaterdag 9 maart was een unieke gelegenheid voor de Voerenaren om de film over de Bokkenrijders te kunnen zien in onze gemeente. Daar werd dan ook volop gebruik van gemaakt gezien de royale opkomst. De film *Zondebokken* heeft maar liefst 8 weken in de cinema's gedraaid. Dat is fantastisch voor een lokale film!

Dat was voor het Voerens Amateur Toneel reden om de Voerpoort in Moelingen eenmalig om te toveren in een heus filmtheater, met rode loper, sfeervolle aankleding, popcorn en al! De *Zondebokken* film werd er officieel onder licentie gedraaid. Een 100% Limburgse film, dus ook Limburgs gesproken! Wel ondertiteld...

Een andere reden was dat er twee acteurs en de regisseur van het Voerens Amateur Toneel meespelen in de film. Een start van een carrière op het witte doek?

De film zelf was niet al te gemakkelijk. Op de vooravond van de Franse Revolutie, moeten twee gerechtsdienars een beruchte Bokkenrijdersbende opsporen. Onder-

weg krijgen ze te maken met bedrog, corruptie, verraad en uiteindelijk elkaar! Sommige toeschouwers verloren zich wel in de verhaallijn. Anderen waren onder de indruk van de decors, de grime en de verfilming. Al was het geheel best wel wat bloederig en eng. Veel moorden, martelwerktuigen, folteringen en executies. Niet voor niets was de leeftijdscategorie 16 jaar.

Het Voerense publiek was tevreden over de organisatie van dit evenement en drukte de wens uit vaker een gezellige filmavond te mogen meemaken. Het Voerens amateur Toneel ziet dit ook wel zitten, dus wie weet!

Iets nieuws op Vogelstang

Marc van Reusel uit Sint-Martens-Voeren heeft een werkgroepje opgestart om te komen tot iets van een herinneringssymbool op het pleintje Vogelstang in zijn dorp, waar vroeger het koningsschieten van de schutterij plaatsvond. Wil je hem helpen met ideeën en realisatie, sluit je dan bij hem aan: marc-van-reusel@hotmail.com.

Joep Buysen

Verkeersslachtoffers

Jaarlijks maakt het verkeer veel te veel slachtoffers, én bij mensen én bij dieren. Zo sterven er elk jaar meer dan 5.000.000 dieren in het Vlaamse verkeer. Slachtoffers worden gemaakt door gemotoriseerd verkeer (gezien de snelheid) zoals auto's, moto's en bromfietsen. De laatste jaren dienen we daar zeker ook pedelecs bij te vernoemen, door de asfaltering van diverse wegen en (voorheen) rustige wandel/fietswegen. In onze gemeente zijn vooral ree, vos, marters, das en everzwijn de meest gekende slachtoffers. Dit komt vooral door de grootte van de dieren natuurlijk, waardoor deze verkeersslachtoffers meer opvallen. Gezien dit ook 'verkeershinder' met zich meebrengt worden deze dieren dikwijls snel opge-

ruimd. Bij de kleinere diersoorten zoals padden/kikkers, hazelworm en kevers zoals vliegend hert, vallen slachtoffers nog veel minder op.

Bij de das zijn er in februari-maart en september-oktober meer aanrijdingen. Klaarblijkelijk zijn de dieren dan mobieler tijdens de uren dat er ook veel verkeer is. Dode dassen liggen soms in de berm en worden dan over het hoofd gezien. De das is een uithangbord voor onze gemeente, dus daarom moeten we het veiliger maken.

Danny Zeevaert, die voor het INBO alle gevallen van 'valwild' verzamelt, telde sinds 2014 jaarlijks gemiddeld 40 dode dassen – wellicht een onderschatting want niet alle dode dieren worden gemeld. De meeste waren duidelijk verkeersslachtoffers, al werd in enkele gevallen vergiftiging niet uitgesloten.

Voor het vliegend hert, onze grootste kever, is de belangrijkste vliegtijd tussen 1 juni en 31 juli. De mannetjes hebben vier tot vijf jaar onder de grond geleefd, en vliegen dan voor het eerst uit om zich voort te planten. Ze hebben hiervoor slechts enkele weken de tijd. Dan 'platgereden' worden is extra dramatisch... zeker ook voor het voortbestaan van de soort. Het vlie-

gend hert komt trouwens maar op enkele plaatsen voor in Vlaanderen, en heeft een 'soortbeschermingsplan'. We hebben hier in Voeren dan ook een verantwoordelijkheid voor het behoud van deze soort.

We kunnen ons eigen rijgedrag aanpassen en onze snelheid verlagen, zeker bij slechte zichtbaarheid, wat op veel plaatsen in Voeren het geval is en zeker ook 's nachts. Bijkomende maatregelen door de gemeente/overheid zijn altijd mogelijk – wat zeker in het toeristische seizoen bijna noodzakelijk is. Het (tijdelijk) afsluiten van het doorgaand verkeer of zelfs het volledig afsluiten van boswegen voor gemotoriseerd verkeer ('s nachts) zoals in Nederland gebeurt, is bij ons niet realistisch. Andere hieronder opgesomde maatregelen zijn wel haalbaar. Hier moet gekeken worden in elke situatie/straat wat aangewezen is, rekening houdend met de meest kwetsbare soorten ter plaatse.

Het plaatsen van verkeersborden die de aandacht vestigen op het voorkomen van dassen kan helpen op cruciale punten. Diverse snelheidsremmers (zoals drempels) kunnen helpen een snelheidsbeperking tot bijvoorbeeld 30 km/h af te dwingen. Zeker in bepaalde periodes (afhankelijk van de diersoort) is deze lagere snelheid van groot 'levens' belang. Dit zal ook zeker een lager aantal slachtoffers betekenen én ook voor ons Voerenaars zou dit een veiligere verkeerssituatie worden.

Voor de volgende straten (enkele ter suggestie) zouden extra maatregelen zeker de overweging waard zijn (in volgorde van belangrijkheid):

- van de Vitschen over Schoppemerhei en Kattenrot naar Ulvend — Deze weg werd jammer genoeg enkele jaren geleden helemaal verhard, waardoor het verkeer er toenam en dit is duidelijk te zien aan de slachtoffers van o.a. vliegend hert.
- vanaf de Vitschen naar Landgoed Altenbroek en verder naar de Stashaag — Op deze weg zijn ooit dassenrasters langs de wegberm geplaatst, maar die zijn nu totaal versleten. Padden op weg naar hun voortplantingsplaats, de vijvers in het kasteelpark, blijven in het voorjaar massaal dood.
- de Koetsweg naar Snauwenberg — In het bosgedeelte zijn hazelwormen vaak het slachtoffer.
- de weg van Teuven naar Gieveld via het bos omhoog (Dit werd ook al gesuggereerd op de Facebook-pagina van Natuurvrienden Voerstreek. Het stuk met een beperking tot 30 km/h is hier nu slechts een kort traject.)

Voor de N648 (aan Roodbos) van De Plank naar Hagelstein zijn maatregelen moeilijk. Dit is een (vrij drukke) doorgangsweg en hij is moeilijk te beveiligen uiteraard; een beperkte snelheid is hier niet te realiseren.

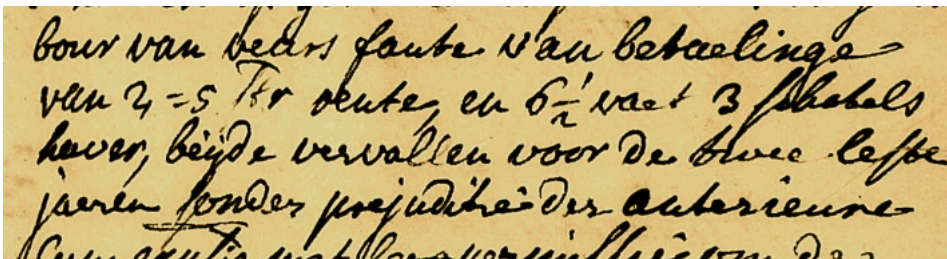
Hopelijk kan de verkeerssituatie voor mens en dier wat veiliger gemaakt worden in de toekomst.

Wil je zelf een vogel- of natuurwaarneming delen?

Dit kan op <https://waarnemingen.be/> of specifiek voor Voeren op : <https://zuidoostlimburg.waarnemingen.be/gebied/view/23474>.

Chris en Gudrun Coeckelbergh-Poelmans
CCnatuurfotografie / tekst en foto's
emailadres: VogelsVoeren@hotmail.com

Rekenen met cijfertjes achter de komma

uit Veurs aan de Commanderie in Sint-Pieters-Voeren moet betalen: 4,25 gulden. Maar er staat 4=5! Je moet dat lezen als: 4 gulden en 5 stuivers. In 1 gulden gaan 20 stuivers, dus 5 stuivers zijn 0,25 gulden. Ga met een notering als 4=5 maar eens een hele reeks bedragen bij elkaar optellen, om van vermenigvuldigen en delen maar

In De Standaard van 22 februari 2024 las ik een artikel over de 'uitvinding' van het decimaalteken. 'Kommagetallen' kenden ze pas van omstreeks 1600, maar nu blijkt dat een astronoom in Venetië die al gebruikte in 1440. Toen ik het artikel las realiseerde ik me dat ik in de 18de-eeuwse verslagen van de schepenbank van Sint-Martens-Voeren (op familysearch.org) geen enkele keer een kommagetal was tegengekomen. Het zette me aan het denken over de manier waarop de mensen van die tijd met getallen omgingen.

Zelfs wie niet van wiskunde houdt mag zichzelf gelukkig prijzen dat de Fransen, toen ze onze regio in 1794 bezetten, alles 'gedecimaliseerd' hebben. Alles werd herleid tot veelvouden van 10, zowel de nieuwe munt (de Franse franc) als de eenheden voor lengte, oppervlakte en inhoud. En bovendien waren die eenheden meteen de standaardmaten in heel het stuk Europa waar de Fransen hun vlag hadden geplant. Vanaf dan konden getallen met cijfers na de komma hun zegetocht in de wiskunde beginnen.

Onze voorouders maakten het zichzelf moeilijk. Neem het bovenstaande stukje, over de achterstallige pacht die Jan Bour

te zwijgen. Dan hebben wij het nu toch makkelijker.

Klaarblijkelijk moest Bour ook een deel in natura betalen: 6,5 vaten en 3 schotels haver. Maar 6,5 wordt als 6½ geschreven, dus als breuk. Zoals iedereen zich wellicht nog uit haar of zijn schooltijd herinnert, was leren rekenen met breuken best pittig. Ik had graag de rentmeester van de Commanderie eens bezig gezien met zijn boekhouding.

Rik Palmans

P.S. In die oude verslagen kom ik af en toe woorden tegen waarvan ik de betekenis niet begrijp. Zoals de *schotel* in bovenstaande tekst: het hoeveelste deel van een *vat* is dat? Is er iemand die weet wat *bekvaeren* is? Het moet een bewerking van de akker zijn, maar wat juist? Of *drebedrijven*: uit de context – 'de horlogerie te besorgen, te klippen en drebedrijven voor den aenstaende feestdagh' – meen ik te kunnen afleiden dat het iets te maken heeft met (het opwinden van?) het torenuurwerk. Of nog: het *gewel(le)*, in verband met aangeslagen goederen bij een achterstallige betaling. Wie het weet mag het zeggen!

Agenda

Maandag 8 april, 20:00 uur: **praatcafé** (de vroegere 'werkwinkel'), in het Veltmanshuis (Paviljoen), Kwinten 7, Sint-Martens-Voeren;

Zaterdag 20 april, 14:00 uur: bezoek aan **Mheer en zijn kasteel**. Onze gids is Joep Leerssen. We verzamelen aan de kerk van Mheer.

Zaterdag 4 mei: bezoek aan enkele **tuinen op De Plank**. We beginnen om 14:00 uur in de tuin van Ingrid Briers. Zij woont naast de school van De Plank.

Woensdag 26 juni, 19:00 uur: **avondwandeling** in natuurreservaat Altenbroek, met Rik Palmans. We starten op de parking van het landgoed (bij het kasteel).

Ook niet-leden van Heem en Natuur zijn welkom. Al deze activiteiten zijn gratis.

De komende maanden werken we ook verder aan de volgende **Koeënwoof**, ons jaarboek dat in het najaar verschijnt. Wie wat te vertellen heeft over natuur, landschap of geschiedenis van de Voerstreek: je bijdrage is meer dan welkom. Er is nog plaats in de editie 2024. Neem even contact op via redactie@heemennatuurvoeren.be.

Kidnap
2024

AUTEUR: JOHAN DOBBELAAR
REGIE: HUGO WEERENS

Nu zijn vrouw en dochter op vakantie zijn, heeft hij eindelijk zijn rustige hotel voor zichzelf. Althans, dat dacht hij...

12, 13, 19 & 20 april - Dorpshuis Teuven - aanvang 20:00u

Kaarten €10,- via vat89.be of bij de verkoopadressen:

Bakkerij Vermeeren (Sienaken), Brasserie de Berwien (Moelingen) & Bakkerij Equilibrium (Voeren)

Uitgever: Roger Dujsens - Kerkstraat 4, Voeren